

4. Луценко Е. В. Виртуализация общества как основной информационный аспект глобализации (основы информационно-функциональной теории развития техники и информационной теории стоимости) / Е. В. Луценко // Научный электронный журнал КубГАУ. – 2005. – №01 (9). – Режим доступа: <http://ej.kubagro.ru/2005/01/02/p02.asp>

5. Політологічний енциклопедичний словник [Текст] / за ред. Ю. С. Шемшученка, В. Д. Бабкіна, В. П. Горбатенка; упорядник В. П. Горбатенко. – 2-е вид. доп. перероб. – Київ: Генеза, 2004. – 736 с.

6. Проскуріна О. Інформаційне суспільство: можливості і політико-культурна реальність становлення в Україні [Текст] / О. Проскуріна // Грані. – 2005. – №1. – С.126–129.

7. Masuda Y. The Information Society as Post-Industrial Society [Text] / Y. Masuda. – Institute for the Information Society. – Washington, D.C.: Pub. World Future Society, 1981. – 171 p.

References

1. Dmytrenko M. A. Politychna systema Ukrayiny: rozvytok v umovakh hlobalizatsiyi ta informatsiynoi revolyutsiyi [Tekst]: monohrafiya / M. A. Dmytrenko. – Kyiv: Znannya Ukrayiny, 2008. – 544 s.

2. Kartunov O. V. Ideyi prydedshn'oho informatsiynoho suspil'stva ta suspil'stva znan' u tvorchiy spadshchyni Frensisia Bekona [Elektronnyy resurs] / O. V. Kartunov // Politychnyy menedzhment. – 2012. – № 5 (54). – Rezhym dostupu: <http://www.politik.org.ua/pfv.php>

3. Kyrylyuk F. M. Novitnyya politolohiya [Tekst]: navch. pos. dlya stud. vyshch. navch. zakl. / F. M. Kyrylyuk. – Kyiv: Tsentr uchbovoyi literatury, 2009. – 564 s.

4. Lucenko E. V. Virtualizatsiya obschestva kak osnovnoy informatsionnoy aspekt globalizatsii (osnovy informatsionno-funktsionalnoy teorii razvitiya tehniki i informatsionnoy teorii stoimosti) [Elektronnyy resurs] / E. V. Lucenko // Nauchnyy elektronnyy zhurnal KubGAU. – 2005. – №01 (9). – Rezhim dostupa: <http://ej.kubagro.ru/2005/01/02/p02.asp>

5. Politolohichnyy entsyklopedychnyy slovnyk [Tekst] / za red. Yu. S. Shemshuchenka, V. D. Babkina, V. P. Horbatenka; uporyadnyk V. P. Horbatenko. – 2-е vyd. dop. pererob. – Kyiv: Heneza, 2004. – 736 s.

6. Proskurina O. Informatsiyne suspil'stvo: mozhlyvosti i polityko-kul'turna real'nist' stanovlennya v Ukraini [Tekst] / O. Proskurina // Hrani. – 2005. – №1. – S.126–129.

7. Masuda Y. The Information Society as Post-Industrial Society [Text] / Y. Masuda. – Institute for the Information Society. – Washington, D.C.: Pub. World Future Society, 1981. – 171 p.

Menshenina A. E., master of Department of Political Science, National Pedagogical Dragomanov University (Ukraine, Kyiv), annomen@gmail.com

A variety of approaches to the definition of «information society»

This article analyzes main approaches to the definition of the information society as a modern concept of building new world order. Definition of the basic features and principles of the information society on the basis of the main approaches to understanding the information society is the main purpose of article. The systematic method, structural-functional method and methods of analysis and synthesis were used in the article. The issue of research information society as a new form of social organization is perspective for political science.

Keywords: information society, post-industrial society.

Меньшенина А. Е., магистр кафедры политических наук, Национальный педагогический университет им. М. П. Драгоманова (Украина, Киев), annomen@gmail.com

Разнообразие подходов к определению понятия «информационное общество»

Проанализированы основные подходы к определению понятия информационного общества как современной концепции построения мирового порядка. Целью данной статьи есть определение основных черт и принципов становления информационного общества, исходя из основных подходов к его определению. Методами, которые были использованы в статье, являются системный метод, структурно-функциональный, а также методы анализа и синтеза. Проблематика исследования информационного общества как новой формы организации общества является перспективной для политической науки.

Ключевые слова: информационное общество, постиндустриальное общество.

* * *

УДК 327.351

Григор О. О., кандидат наук з державного управління, доцент, докторант, Національний педагогічний університет ім. М. П. Драгоманова (Україна, Київ), gileya.org.ua@gmail.com

БАГАТОСТОРОННЯ ДИПЛОМАТІЯ ЯК ЧИННИК УРЕГУЛЮВАННЯ МІЖНАРОДНИХ КОНФЛІКТІВ І КРИЗОВИХ СИТУАЦІЙ

Сучасні міжнародні відносини переживають глибокі трансформації, тому тісно пов'язана з ними дипломатія також зазнає ґрунтовних змін. Її функції, які раніше були фактично прерогативою зовнішньополітичних відомств і здійснювалися переважно посольствами, нині реалізуються через численні державні та недержавні канали. Отже, пов'язана з процесами глобалізації перебудова міжнародних відносин, вихід на світову арену недержавних учасників міжнародних стосунків ставить перед дипломатією завдання її активного залучення в процес створення нового світового порядку. Одночасно слові розв'язання міжнародних проблем виявляються все більш недовірливими та небезпечними. В цих умовах саме багатостороння дипломатія є ефективним механізмом урегулювання міжнародних конфліктів і кризових ситуацій.

Ключові слова: людина, політика, діалог, толерантність, глобалізація, міжнародні відносини, багатостороння дипломатія.

В наш час політична й економічна взаємозалежність держав та глобалізаційні процеси в світі впливають на інтереси відразу декількох відносно незалежних учасників міжнародних відносин. Якщо в період до Першої світової війни дипломатична діяльність здійснювалась, головним чином, на двосторонній основі шляхом обміну посольськими місіями, то на сьогодні дипломатія значною мірою має багатосторонній характер, який передбачає участь більше, ніж двох сторін в обговоренні та вирішенні проблемних питань. Як наслідок у світовій дипломатії сформувався такий напрям як багатостороння дипломатія.

Розвиток багатосторонньої дипломатії, зокрема багатосторонніх перемов, обумовлений тим, що він відкриває можливості для колективного управління взаємозалежністю. У другій половині ХХ ст. форми багатосторонньої дипломатії набули широкої різноманітності. Якщо в минулому вона переважно здійснювалась в формі переговорного процесу в рамках різних конгресів, наприклад Вестфальський конгрес 1648 р., Карловицький конгрес 1698-1699 рр. Віденський конгрес 1815 р. тощо, то на сьогодні багатостороння дипломатія проводиться в рамках: міжнародних універсальних (ООН) і регіональних (ЄС, ОБСЄ, ЛАД) організацій; конференцій, комісій тощо, які створюють або скликають для вирішення тієї чи іншої проблеми (наприклад, Паризька конференція з питань В'єтнаму, Спільна комісія з урегулювання конфлікту в Південно-Західній Африці); багатосторонніх зустрічей на найвищому рівні, зокрема, зустрічі лідерів країн так званої «великої вісімки» («G48») – восьми провідних країн світу; діяльності посольств окремих держав (наприклад, посольство США у КНР спільно з китайськими та японськими дипломатами надає особливу увагу пошуку рішень проблем на Корейському півострові; аналогічні заходи запроваджуються американськими дипломатами спільно з дипломатичними представниками інших країн також і в окремих інших регіонах та країнах: в Латинській Америці, Центральній та Південній Африці).

Багатостороння дипломатія та багатосторонні перемови створюють передумови для виникнення низки нових моментів у дипломатичній практиці. Так, збільшення кількості сторін в ході обговорення

проблеми призводить до ускладнення загальної структури інтересів, можливості створення коаліцій, а також появи країни-лідера на переговорних форумах. Крім цього, на міжнародних переговах майже завжди виникає ціла низка організаційних, процедурних та технічних проблем, пов'язаних, наприклад, із погодженням порядку денного перемов, місця їх проведення, опрацюванням та ухваленням рішень, головуванням на форумах, розміщенням делегацій, забезпеченням їх необхідними умовами для роботи, копіювальною та іншою технікою, автотранспортом тощо. Все це, в свою чергу, сприяє бюрократизації переговорних процесів, особливо тих, які ведуться в рамках міжнародних організацій [1, с. 24].

Глобалізація та взаємопов'язаність світу також призвели до зростання ролі дипломатії, яка здійснюється на високому та найвищому рівнях. Вказаний вид дипломатії дозволив протягом другої половини ХХ ст. та початку ХХІ ст. ухвалювати справді кардинальні рішення з найгостріших міжнародних проблем і цим самим різко змінювати міжнародну ситуацію. Одним із останніх яскравих прикладів вищезазначеного є врегулювання загострення грузинсько-південноосетинського та грузинсько-абхазького конфліктів шляхом негайного проведення двосторонніх перемов на найвищому рівні та затвердження президентами Російської Федерації, Грузії та Франції так званого Плану «Медведева-Саркозі» влітку 2008 року.

Крім цього, дипломатія на високому та найвищому рівнях дає можливість взаємопов'язувати обговорення широкого спектру питань, що є майже неможливим при проведенні зустрічей на інших рівнях [2, с. 24].

В умовах глобалізації необхідним є не тільки вдосконалення традиційно використовуваних інструментів і засобів міжнародної співпраці, а й активний пошук нових форм, методів та інституцій міжнародного партнерства, які б адекватно відповідали змінам і розвитку зовнішніх торговельно-економічних зв'язків та формували б механізм ефективного врегулювання проблем, що постійно виникають. Системою таких інструментів і засобів представляє саме економічна дипломатія, роль та значення якої в останні роки суттєво зросли [3].

Економічна дипломатія – це офіційна діяльність спеціальних органів зовнішніх відносин зі здійснення цілей і вирішення завдань зовнішньої політики держав, а також захисту прав та інтересів держав за кордоном.

Активізація економічної дипломатії у якості одного з важливих інструментів зовнішньоекономічної політики країни в контексті загальносвітових тенденцій економізації зовнішньої політики обумовлена низкою факторів, серед яких слід відзначити наступні: загальне зростання обсягів світової економіки та глобалізація сучасної економіки (тобто лібералізація умов здійснення економічних операцій та посилення їхнього транскордонного та наднаціонального характеру); загострення глобальних проблем (продовольча безпека, зміна клімату, охорона навколишнього середовища, загальносвітові епідемії, міжнародний тероризм тощо), вирішення яких вимагає значних матеріальних ресурсів, акумуляція та використання яких потребують міжнародної співпраці; поява та активна роль у світовій економіці нових субнаціональних акторів (перш за все, транснаціональних корпорацій, громадських організацій тощо); розвиток регіональних економічних інтеграційних об'єднань;

зростання ролі та політичного впливу національного капіталу в країнах, які намагаються відігравати помітну роль у світовій політичній та економічній системі [4].

Основним ініціатором розвитку економічної дипломатії виступили США. Економізація зовнішньої політики США почала помітно посилюватися після певного періоду її вимушеної «мілітаризації», по завершенні періоду «холодної війни». Значну роль в цьому відіграла ініціатива тодішнього заступника державного секретаря США Л. Геллбергера (відома, як «Геллбергівський «Біль про права»), яка була оприлюднена в листопаді 1989 року. Сутність цієї ініціативи полягала у визнанні першочерговим національним інтересом США підтримку розвитку економіки країни. З метою збільшення ролі Державного департаменту в просуванні інтересів американських компаній за кордоном та нівелювання конкурентних переваг, що отримують компанії інших країн від власних урядів, Л. Геллбергер запропонував визнати за американськими господарюючими суб'єктами права на: врахування їхньої позиції в ході формування зовнішньої політики; надання сприяння у встановленні рівних і недискримінаційних умов у міжнародній торгівлі; отримання кваліфікованої допомоги від фахівців в усіх закордонних дипломатичних установах; отримання професійних порад і аналізу умов місцевого політичного і ділового середовища; отримання сприяння у встановленні контактів із ключовими державними і приватними центрами прийняття рішень; отримання рівної для всіх зацікавлених американських фірм підтримки під час участі в міжнародних торгах; отримання допомоги в розв'язанні інвестиційних і ділових спорів, а в разі експропріації – допомоги в отриманні швидкої і повної компенсації.

В свою чергу, початок ХХІ сторіччя поставив перед дипломатією низку нових проблем, пов'язаних із гуманітарним втручанням у конфлікти, перебудовою діяльності міжнародних організацій, примусом до миру (до речі, так називалася збройна операція військових формувань Російської Федерації проти збройних сил Грузії у зоні грузинсько-південноосетинського конфлікту влітку 2008 року). Урегулювання міжнародних конфліктів та кризових ситуацій – одне з найактуальніших завдань сучасної дипломатії. Австралійський дослідник Дж. Річардсон пропонує використання терміну – *«кризова дипломатія»*, який означає діяльність, спрямовану на зменшення рівня напруги в умовах кризи чи конфлікту.

Останнім часом все більшу увагу надають не просто зменшенню рівня напруги, а попередженню розвитку конфліктних та кризових ситуацій у світі. Це так звана *превентивна дипломатія*. Вперше вона знайшла своє відображення в одній із доповідей колишнього Генсека ООН Б. Бутроса-Галі на Генеральній асамблеї ООН від 17 червня 1992 року № А/47/277 – S/24111 під назвою «План для досягнення миру. Превентивна дипломатія, забезпечення та збереження миру» («An Agenda for Peace. Preventive diplomacy, peacemaking and peace keeping»), де були намічені основні напрями миротворчої діяльності ООН. В рамках ООН, АСЕАН розробкою концептуальних підходів до превентивної дипломатії займалися дослідники Е. Меландер та К. Пігаче. Роль превентивної дипломатії зводилася до засобу миротворчості, врегулювання конфліктів, вирішення глобальних проблем. В підходах

до превентивної дипломатії цих дослідників не робився акцент на проблеми національної безпеки і тим більше зовнішньої політики держави.

За змістом і характером заходи превентивної дипломатії поділяють на політичні, економічні, дипломатичні, воєнні, гуманітарні. Серед політичних заходів інформаційної безпеки – з'ясування односторонніх та багатосторонніх інтересів шляхом обміну інформацією та проведення переговорів; об'єктивне висвітлення сутності конфліктів та кризових проблем засобами масової комунікації; створення умов для професійної діяльності ЗМК у зонах напруженості для забезпечення достовірною інформацією міжнародного співтовариства і формування відповідної світової думки; інформаційне супроводження політичних (референдумів) та виборчих процесів, проведення аналітичних моніторингів за дотриманням основних прав і свобод людини; інформаційні контакти з опозиційними групами, неурядовими організаціями з метою ефективності досягнення консенсусу між сторонами протистояння. Інформаційні чинники економічних заходів передбачають надання матеріальної та фінансової допомоги вільним і незалежним (опозиційним) засобам масової комунікації, забезпечення інформаційної безпеки національних інституціональних мереж та систем, виявлення економічних факторів впливу на перебіг кризових процесів. Специфіка дипломатичних заходів полягає у вивченні інформації про ситуацію в зоні конфлікту, в інформаційному супроводженні переговорів, в тому числі обмін інформацією дипломатичного характеру, поширення позиційних матеріалів у міжнародних інформаційних потоках та проведення інформаційних кампаній в країнах перебування з метою інформування дипломатичного корпусу інших країн та міжнародної спільноти про врегулювання конфлікту. Військовий аспект превентивної дипломатії включає такі інформаційні аспекти, як обмін інформацією військового призначення, створення запобіжних систем від несанкціонованого втручання в автоматизовані (комп'ютерні) системи управління військами та військовою технікою, проведення навчань з інформаційних операцій; забезпечення відновлення демократичних прав і свобод у постконфліктний період. Суто інформаційними факторами превентивної дипломатії вважаються аналіз багатоаспектних даних про потенційні або триваючі конфлікти, підготовка рекомендацій для прийняття рішень на рівні Ради Безпеки ООН, реалізація прийнятих рішень у формі міжнародних механізмів врегулювання конфліктів, впровадження ідеї толерантності і культури миру в міжнародних відносинах. Практика діяльності ООН у напрямку застосування заходів превентивної дипломатії виявила необхідність з'ясування як теоретичних, так і прикладних підходів до встановлення глобальної безпеки і сталого миру, обумовила розгляд проблеми інформаційної безпеки на рівні міжнародних універсальних, міждержавних регіональних організацій та національних інститутів [5].

Слід відзначити, що відмінною від попередніх є концепція превентивної дипломатії американського дослідника М. Лунда [6]. Згідно концепції М. Лунда, превентивною дипломатією є комплекс дій окремої держави для недопущення агресії, погрози з боку іншого актору міжнародних відносин, а також своєчасне попередження дій іншої сторони, які можуть призвести до загрози для національних інтересів. Дана концепція

складається з невійськових та військових (прямого та непрямого застосування) елементів [7].

До невійськових елементів дослідник відносить переговори (нівелювання конфліктогенної ситуації, агресивних амбіцій потенційного агресора), санкції (примусові міри, спрямовані проти держави, діяльність якої є потенційною загрозою національним інтересам), ультиматум (потреба до супротивника, з обмеженням часу на її виконання, включає погрозу застосування військової сили), «систему далекого відстеження» (розвідка, збір інформації про потенційну загрозу, цілі супротивника), «співпрацю з іншими акторами міжнародних відносин» (співпраця з союзниками, міжнародними організаціями для проведення колективної превентивної дипломатії) [8].

Військовими елементами автор концепції вважає елементи непрямого застосування, які передбачають побічне використання жорсткої сили. Серед них М. Лунд виокремлює демонстрацію сили (стримування супротивника від застосування військової сили завдяки міцному військовому потенціалу), «стратегічні сили» (ядерна зброя як фактор стримування агресора), система ПРО (для захисту території держави від ракетно-ядерного удару). В свою чергу, військові елементи прямого застосування передбачають безпосереднє застосування жорсткої сили. Вони включають «превентивне розгортання» сил (на території від якої відходить загроза до національних інтересів), «операції по примусу до миру» (при загрозі внутрішньополітичної кризи для союзників), «превентивна присутність» (військові бази в регіонах сфери інтересів), «сили швидкого реагування» (мобільні підрозділи для оперативного створення переваги над противником) [9].

Вчений використовує два критерії для визначення ефективності застосування превентивної дипломатії в зовнішній політиці будь-якої великої держави. Перший критерій ефективності «ступінь реалізованості економічних, військових, політичних цілей» дає змогу співвіднести досягнуті результати від застосування превентивної дипломатії з поставленими цілями. Даний критерій дає змогу кількісно співвіднести реалізовані та нереалізовані цілі держави. Співвідношення здійснюється за конкретними перемінними. Даними перемінними виступають результати досягнутих цілей. Другий критерій «ступінь відповідності реалізованих цілей ціні застосування превентивної дипломатії» передбачає визначення ступеню ефективності її застосування шляхом проведення порівняння відповідності результатів досягнутих цілей з понесеними витратами. Перемінними відповідності є результати реалізованих цілей, а також ціна застосування превентивної дипломатії. Результати вказаних цілей включають прибутки в у. о., а також ступінь реалізованості відповідних цілей [10].

Ще одним варіантом дипломатичної діяльності є *іміджева* дипломатія. Іміджева дипломатія визначається як діяльність держави, спрямована на створення як допомогою засобів масової комунікації іміджу національних інтересів та роз'яснення мети й основних завдань зовнішньої політики країни, а також формування бажаної думки світової громадськості. Медіа дипломатія передбачає ведення зовнішньої політики держави шляхом використання ЗМК для впливу на зарубіжну громадську думку. Публічна дипломатія має на меті цілеспрямоване інформування міжнародної громадськості по створення

позитивної думки про країну, а також підтримку контактів з іншими народами в сфері освіти і культури, що націлена на створення привабливого образу країни. [11].

Сьогодні існує такий термін як «*віртуальна*» дипломатія – соціальні, економічні, політичні відносини, які здійснюються за допомогою електронних пристроїв і не передбачають прямого контакту. Застосування інформаційних технологій під час вирішення різних питань може зіграти важливу роль.

Віртуальна дипломатія є зовнішньополітичною діяльністю, яка охоплює прийняття рішень, координацію, комунікацію, що здійснюється за допомогою інформаційних та комунікаційних технологій. Це, насамперед, методи, технології та інструментарій інформаційного впливу на світову громадськість, що передбачає зміну пріоритетів у діяльності зовнішньополітичних дипломатичних установ.

Віртуальна дипломатія є порівняно новим явищем у сфері міжнародних відносин, тому існує потреба у виявленні законів та закономірностей в даній галузі знань, що зумовлює теоретичне значення результатів проведеного дослідження.

У своїй науковій роботі «Віртуальна дипломатія. Дипломатія цифрової епохи.» Греч О.М. зазначає, що «інформаційні системи підтримки переговорів можуть стати в нагоді на різних етапах переговорного процесу» [12].

Однією з форм віртуальної дипломатії є *твітер*-дипломатія. Твітер-дипломатія призвела до революції у царині дипломатичних відносин, забезпечивши доступ до ширшої аудиторії, а також охопивши всі три рівні дипломатії: найвищий рівень лідерства, представлений військовими та політичними керівниками, а також офіційними дипломатами; середній рівень – це НУО, журналісти та представники академічних інституцій; нижчий рівень представляють пересічні громадяни та лідери на рівні місцевих громад.

Держдеп США окреслює Твітер-дипломатію як форму традиційної дипломатії, що використовує технології та мережі 21-го століття для вирішення зовнішньополітичних завдань. Це визначення можна розділити на дві основні частини: по-перше, Твітер-дипломатія відрізняється від традиційної дипломатії переважно тим, що використовує інші засоби: як зокрема, соціальні медіа (Фейсбук та Твітер), програмне забезпечення для інтернет-телефонії (Skype), відеоканали (на сьогодні найпопулярнішим є Youtube). По-друге, Твітер-дипломатія не відмежовується від традиційних форм дипломатичних відносин і не є їхнім заміником, а скоріше потужним і вагомим доповненням, здатним поліпшити та прискорити дипломатичні відносини, а також розширити їхні рамки [13].

Твітер-дипломатія суттєво поліпшує взаємозв'язки в усьому світі та надає дипломатам і міністерствам закордонних справ інструменти для побудови власних систем електронних комунікацій із закордонними підрозділами, а також посольств із консульствами. Потенціал Твітер-дипломатії у побудові комплексу вертикальних та горизонтальних цифрових мереж достатньо ефективно використовується Державним департаментом США, що започаткував важливу ініціативу з поширення е-дипломатії шляхом її інтеграції у роботу американських посольств та консульств. Наочним прикладом впровадження цієї ініціативи американськими дипломатами може слугувати проєкт

посольства США у Туреччині, яке організувало цифрові відеоконференції з метою об'єднання представників усіх чотирьох дипломатичних та консульських установ США у Туреччині та забезпечення координації їхньої роботи у країні. Також з метою формування єдиної політики, посольство організує регулярні наради з військових, правозахисних та економічних питань [14].

Актуальним прикладом є веб-майданчик саміту «великої двадцятки» у Лондоні, який відіграв важливу роль у формуванні громадської думки навколо вищезазначеної події в усьому світі. Британські дипломати стверджують, що їхня віртуальна присутність на саміті дозволила «урядові Великої Британії спостерігати за тим, як різноманітні спільноти реагують на ідеї, що виносяться на обговорення». Потенціал е-дипломатії щодо надання інструментів для створення подібних віртуальних платформ може бути використаний Україною під час її головування в ОБСЄ з метою донесення певних ідей та сигналів як до громадян, так і до міжнародної спільноти, а також розробки офіційної позиції та її формування за участі широкої аудиторії. І у цьому контексті створення офіційної сторінки головування України в ОБСЄ у Фейсбук було б кроком у правильному напрямку [15].

Інший прагматичний підхід – використання Твітер-дипломатії як платформи для провадження міжнародної політики країни та побудови міцних дипломатичних відносин. Важливість та корисність інструментів електронної дипломатії для сприяння міждержавної співпраці можна побачити на прикладах проєктів Державного департаменту. Так, вони об'єдналися з мексиканськими чиновниками та створили анонімну мобільну гарячу лінію у Хуаресі – місті, спустошеному конфліктами між наркобаронами. Крім того, Вашингтон спільно з Боготою розробив онлайн-мапу протипіхотних мінних полів на територіях, які найбільше постраждали від громадянської війни. Нарешті, чимало зусиль було докладено для запровадження мобільних платіжних систем у охопленій голодом Східній Африці. Отже, електронна дипломатія забезпечує учасників корисними інструментами для провадження міжнародної політики у сучасному, динамічному та взаємопов'язаному світі, тому ігнорування цієї нової форми дипломатичних відносин означає відмову від їхньої модернізації та створює загрозу міжнародної ізоляції країни.

Ця загроза виявляється ще більше актуальною саме тому, що сьогодні практично всі країни втягнуті в процес формування ефективної моделі майбутньої архітектури світу, пов'язаної у свою чергу зі становленням нового багатопольярного світового порядку. Йдеться про актуальне завдання зі створення такої системи міжнародних відносин, яка здатна підвищити керованість процесами світового розвитку в цілому й одночасно гарантувати надійну безпеку кожному члену міжнародної спільноти. Тому немає іншого вибору, крім як змінити геополітичну структуру світу, щоб охопити цими змінами більше число сучасних демократичних держав і тим самим відкрити шляхи для широкого міжнародного співробітництва [16].

Саме про це на декілька років раніше звертав увагу і Г. Кіссинджер. Вчений писав: «Сьогодні вестфальський порядок переживає системну кризу. Його принципи оскаржуються, хоча прийнятну альтернативу ще належить відшукати. Не тільки Сполучені Штати, а й багато європейських держав відкидають принцип

невтручання у внутрішні справи інших країн на користь ідей гуманітарної інтервенції або втручання на основі всесвітньої юрисдикції. У вересні 2000 р. на саміті ООН цей підхід був схвалений і підтриманий багатьма іншими державами» [17].

На думку А. Куліджанішвілі, «...основною характеристикою процесу глобалізації, що відбувається в сучасному світі, є екстраполяція ліберально-демократичних цінностей на всі регіони без винятку. Це означає, що політичні, економічні, правові та ін. системи всіх країн світу стають ідентичними і взаємозалежність держав досягає небувалих масштабів. До цього часу народи та культури ніколи не були такі залежні один від одного. Проблеми, що виникають у будь-якій точці світу, миттєво відображаються на всьому світі. Процес глобалізації та гомогенізації приводить до створення єдиного світового співтовариства, в якому формуються єдині норми, інститути та культурні цінності» [18].

Основною тенденцією сучасного типу суспільного історичного розвитку, який відповідає умовам глобалізації, є об'єднання окремих країн, регіонів та континентів у нову загальнопланетарну реальність. Виходячи з цього увесь світ розглядається як «глобальна загальнолюдська реальність, яка базується на збереженні спадкоємності цивілізаційного розвитку, шляхом постійного здійснення унікально-одиночного, регіонально-особливого при безпосередньому породженні цивілізацією багатоманітних, суперечливих диференцій, відмінностей, за умов їх протистояння, в яких гинули окремі цивілізаційні форми і водночас живилися цілі цивілізації» [19].

«Глобалізація – при всій її неминучості, – продовжує таке розуміння ситуації Г. Кіссинджер, – може призвести і до наростання гнітючого відчуття безсилля, оскільки рішення, що впливають на долі мільйонів, виходять з-під контролю місцевої влади. Виникає небезпека того, що сучасні політики можуть не впоратися з витонченим характером економіки і технології» [20].

При цьому жодна із держав світу сьогодні не може залишитись осторонь глобальних інтеграційних процесів, оскільки ритм сучасної геополітики зобов'язує кожну з них синхронізуватись із сучасними умовами розвитку. Такими сучасними умовами є глобальна інтеграція, яка вимагає від держав включатись у загальнопланетарний простір на умовах реалізації спільних геополітичних потреб та інтересів. Відповідно до цього основною метою глобальної інтеграції має виступати реалізація спільних інтересів шляхом досягнення геостратегічного консенсусу та збереження національної ідентичності [21].

Отже, сутність глобальної інтеграції якраз і полягає в тому, як за допомогою спільних зусиль забезпечити формування та розвиток єдиного соціально-економічного, політичного та культурного простору.

Список використаних джерел

1. Гуменюк Б. Дипломатія доби глобалізації: нові виклики та завдання [Текст] / Борис Гуменюк. – Світогляд. – №1. – 2009. – С. 23-33.
2. Гуменюк Б. Дипломатія доби глобалізації: нові виклики та завдання [Текст] / Борис Гуменюк. – Світогляд. – №1. – 2009. – С. 23-33.
3. Фліссак К. А. Глобалізація і нові виклики економічної дипломатії [Електронний ресурс] / К. А. Фліссак – Режим доступу до ресурсу: <http://soskin.info/ea/2012/1-2/20124.html>
4. «Щодо шляхів вдосконалення організації роботи в галузі економічної дипломатії: стратегічні аспекти». Аналітична записка

[Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.niss.gov.ua/articles/975/>

5. Галі Б. Порядок денний для миру. Превентивна дипломатія, миротворчість і підтримання миру. Нью-Йорк, ООН, 1992. – 500 с.

6. Lunde M. Undertaking preventive diplomacy [Електронний ресурс] / M. Lunde. – Режим доступу : <http://www.foreignaffairs.com/articles/51214/michael-s-lunde/undertaking-preventive-diplomacy>

7. Lunde M. Undertaking preventive diplomacy [Електронний ресурс] / M. Lunde. – Режим доступу : <http://www.foreignaffairs.com/articles/51214/michael-s-lunde/undertaking-preventive-diplomacy>

8. Lunde M. Undertaking preventive diplomacy [Електронний ресурс] / M. Lunde. – Режим доступу : <http://www.foreignaffairs.com/articles/51214/michael-s-lunde/undertaking-preventive-diplomacy>

9. Lunde M. Undertaking preventive diplomacy [Електронний ресурс] / M. Lunde. – Режим доступу : <http://www.foreignaffairs.com/articles/51214/michael-s-lunde/undertaking-preventive-diplomacy>

10. Кухалейшвілі Г.Р. Критерії ефективності превентивної демократії в сучасній системі міжнародних відносин [Електронний ресурс] / Кухалейшвілі Г.Р. – Режим доступу до ресурсу: <http://istfak.org.ua/tendantsii-rozvytku-suchasnoi-systemy-mizhnarodnykh-vidnosyn-ta-svitovoho-politychnoho-protsepu/183-protsepy-rehionalizatsii/577-kryteriyi-efektyvnosti-preventyvnoyi-dyplomatiyi-v-suchasniy-systemi-mizhnarodnykh-vidnosyn>

11. Швець О. Формування політичного іміджу України у міжнародному інформаційному просторі [Електронний ресурс] / ШВЕЦЬ Олена Вікторівна. – Режим доступу до ресурсу: http://search.ukr.net/cache/?q=cache:nd0nN-xsK14J:http://irbis-nbu.gov.ua/cgi-bin/irbis64r_81/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=ARD&P21DBN=ARD&Z21ID=&Image_file_name=DOC/2006/06sovmpir.zip&IMAGE_FILE_DOWNLOAD1

12. Grech O. Virtual Diplomacy. Diplomacy of the Digital Age. – University of Malta, 2006. – P. 37. – [Cited 2-Apr-2012] – Режим доступу до ресурсу: <http://uscpublicdiplomacy.org/pdfs/Grech.pdf>

13. Літра Л. Твітер-дипломатія: Як новітні технології можуть посилити міжнародні позиції України? [Електронний ресурс] / Леонід Літра, Юлія Кононенко. – Режим доступу до ресурсу: http://iwp.org.ua/img/policy_brif_1_01_23_ok.pdf

14. Leading Through Civilian Power: Quadrennial Diplomacy and Development Review (2010). The State Department of the United States of America [Online]. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.state.gov/documents/organization/153108.pdf>

15. Літра Л. Твітер-дипломатія: Як новітні технології можуть посилити міжнародні позиції України? [Електронний ресурс] / Леонід Літра, Юлія Кононенко. – Режим доступу до ресурсу: http://iwp.org.ua/img/policy_brif_1_01_23_ok.pdf

16. Зленко А. Переосмислюючи зовнішню політику України: важкий шлях до досягнення консенсусу [Електронний ресурс] / Анатолій Зленко // Дзеркало тижня. Україна. – №6. – 19 лютого 2010. – Режим доступу до ресурсу: http://gazeta.dt.ua/POLITICS/pereosmyslyuyuchi_zovnishnyu_politiku_ukrayini_vazhkiy_shlyah_do_dosyagnennya_konsensusu.html

17. Кіссинджер Г. Нужна ли Америке внешняя политика? [Електронний ресурс] / Г. Кіссинджер; [пер. с англ.]. – М.: Ладомир, 2002. – С. 1-17, 235-261. – Режим доступу до ресурсу: <http://lib.chdu.edu.ua/pdf/posibnuku/307/43.pdf>

18. Человек: соотношение национального и общечеловеческого: сб. материалов междунар. симпозиума (г. Зугдиди, Грузия, 19-20 мая 2004 г.), вып. 2 / под ред. В. В. Парцванья. – СПб.: С.-Петербург. философ. общество, 2004. – Режим доступа : http://anthropology.ru/ru/texts/kvarav_va/mannt_14.html

19. Соловьев В. Сочинения : в 2 т. / В. Соловьев. – М., 1988. – Т. 1. – 563 с.

20. Кіссинджер Г. Нужна ли Америке внешняя политика? [Електронний ресурс] / Г. Кіссинджер; [пер. с англ.]. – М.: Ладомир, 2002. – С. 1-17, 235-261. – Режим доступу до ресурсу: <http://lib.chdu.edu.ua/pdf/posibnuku/307/43.pdf>

21. Войтович Р. В. Глобальна інтеграція як нова форма суспільного розвитку [Електронний ресурс] / Войтович Р. В. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.academy.gov.ua/ej/ej12/txts/10vrvfstr.pdf>

References

1. Humenyuk B. Dyplomatiya doby hlobalizatsiyi: novi vyklyky ta zavdannya [Tekst] / Borys Humenyuk. – Svitohlyad. – № 1. – 2009. – S. 23-33.
2. Humenyuk B. Dyplomatiya doby hlobalizatsiyi: novi vyklyky ta zavdannya [Tekst] / Borys Humenyuk. – Svitohlyad. – № 1. – 2009. – S. 23-33.

3. Flissak K. A. Hlobalizatsiya i novi vyklyky ekonomichnoyi dyplomatiyi [Elektronnyy resurs] / K. A. Flissak – Rezhym dostupu do resursu: <http://soskin.info/ea/2012/1-2/20124.html>

4. «Shchodo shlyakhiv vdoskonalennya orhanizatsiyi roboty v haluzi ekonomichnoyi dyplomatiyi: stratehichni aspekty». Analytychna zapyska [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu do resursu: <http://www.niss.gov.ua/articles/975/>

5. Hali B. Poryadok dennyy dlya myru. Preventyvna dyplomatiya, myrotvorchist' i pidtrymanna myru. N'yu-York, OON, 1992. – 500 s.

6. Lunde M. Undertaking preventive diplomacy [Elektronnyy resurs] / M. Lunde. – Rezhym dostupu : <http://www.foreignaffairs.com/articles/51214/michael-s-lunde/undertaking-preventive-diplomacy>

7. Lunde M. Undertaking preventive diplomacy [Elektronnyy resurs] / M. Lunde. – Rezhym dostupu : <http://www.foreignaffairs.com/articles/51214/michael-s-lunde/undertaking-preventive-diplomacy>

8. Lunde M. Undertaking preventive diplomacy [Elektronnyy resurs] / M. Lunde. – Rezhym dostupu : <http://www.foreignaffairs.com/articles/51214/michael-s-lunde/undertaking-preventive-diplomacy>

9. Lunde M. Undertaking preventive diplomacy [Elektronnyy resurs] / M. Lunde. – Rezhym dostupu : <http://www.foreignaffairs.com/articles/51214/michael-s-lunde/undertaking-preventive-diplomacy>

10. Kukhaleysvili H.R. Kryteriyy efektyvnosti preventyvnoyi demokratiyi v suchasniy systemi mizhnarodnykh vidnosyn [Elektronnyy resurs] / Kukhaleysvili H.R. – Rezhym dostupu do resursu: <http://istfak.org.ua/tendentsii-rozvytku-suchasnoi-systemy-mizhnarodnykh-vidnosyn-ta-svitovoho-politychnoho-protsesu/183-protsesy-rehionalizatsii/577-kryteriyy-efektyvnosti-preventyvnoyi-dyplomatiyi-v-suchasniy-systemi-mizhnarodnykh-vidnosyn>

11. Shvets' O. Formuvannya politychnoho imidzhu Ukrainy u mizhnarodnomu informatsionomu prostori [Elektronnyy resurs] / ShVEts' Olena Viktorivna. – Rezhym dostupu do resursu: http://search.ukr.net/cache/?q=cache:nd0nN-xskJ4J:http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis64r_81/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=ARD&P21DBN=ARD&Z21ID=&Image_file_name=DOC/2006/06sovmip.zip&IMAGE_FILE_DOWNLOAD1

12. Grech O. Virtual Diplomacy. Diplomacy of the Digital Age. – University of Malta, 2006. – P. 37. – [Cited 2-Apr-2012] – Rezhym dostupu do resursu: <http://uscpublicdiplomacy.org/pdfs/Grech.pdf>

13. Litra L. Tvider-dyplomatiya: Yak novitni tekhnolohiyi mozhat' posylyty mizhnarodni pozytsiyi Ukrainy? [Elektronnyy resurs] / Leonid Litra, Yuliya Kononenko. – Rezhym dostupu do resursu: http://iwp.org.ua/img/policy_brif_1_01_23_ok.pdf

14. Leading Through Civilian Power: Quadrennial Diplomacy and Development Review (2010). The State Department of the United States of America [Online]. – Rezhym dostupu do resursu: <http://www.state.gov/documents/organization/153108.pdf>

15. Litra L. Tvider-dyplomatiya: Yak novitni tekhnolohiyi mozhat' posylyty mizhnarodni pozytsiyi Ukrainy? [Elektronnyy resurs] / Leonid Litra, Yuliya Kononenko. – Rezhym dostupu do resursu: http://iwp.org.ua/img/policy_brif_1_01_23_ok.pdf

16. Zlenko A. Pereosmyslyuyuchy zovnishnyu polityku Ukrainy: vazhkyi shlyakh do dosyahnennya konsensusu [Elektronnyy resurs] / Anatoliy Zlenko // Dzerkalo tyzhnya. Ukraina. – № 6. – 19 lyutoho 2010. – Rezhym dostupu do resursu: http://gazeta.dt.ua/POLITICS/pereosmyslyuyuchi_zovnishnyu_politiku_ukrayini_vazhkiy_shlyah_do_dosyagnennya_konsensusu.html

17. Kyssyndzher H. Nuzhna ly Ameryke vneshnyaya polityka? [Elektronnyy resurs] / H. Kyssyndzher; [per. s anhl.]. – M.: Ladomyr, 2002. – S. 1-17, 235-261. – Rezhym dostupu do resursu: <http://lib.chdu.edu.ua/pdf/posibnuku/307/43.pdf>

18. Chelovek: sootnoshenye natsional'noho y obshchchelovecheskoho : sb. materialov mezhdunar. sympozyuma (h. Zuhdyd, Hruzyya, 19-20 maya 2004 h.), vyr. 2 / pod red. V. V. Partsvanyya. – SPb. : S.-Peterb. fylosyf. obshchestvo, 2004. – Rezhym dostupa : http://anthropology.ru/texts/kvarats_va/mannt_14.html

19. Solov'ev V. Sochyneniya : v 2 t. / V. Solov'ev. – M., 1988. – T. 1. – 563s.

20. Kyssyndzher H. Nuzhna ly Ameryke vneshnyaya polityka? [Elektronnyy resurs] / H. Kyssyndzher ; [per. s anhl.]. – M.: Ladomyr, 2002. – S. 1-17, 235-261. – Rezhym dostupu do resursu: <http://lib.chdu.edu.ua/pdf/posibnuku/307/43.pdf>

21. Voytovych R.V. Hlobal'na intehratsiya yak nova forma suspil'noho rozvytku [Elektronnyy resurs] / Voytovych R.V. – Rezhym dostupu do resursu: <http://www.academy.gov.ua/ej/ej12/txts/10vrvfstr.pdf>

Grigor O. O., PhD in Public Administration, associate professor; doctoral candidate, the National Pedagogical University Dragomanov (Kyiv, Ukraine), gileya.org.ua@gmail.com

Multilateral diplomacy as a factor in settling international conflicts and crisis situations

Modern international relations are going through a profound transformation, so closely related diplomacy is also undergoing profound changes. Its functions that were previously the prerogative of the actual foreign ministries and embassies were mostly, now sold through multiple public and private channels. Thus, globalization is associated with the restructuring of international relations, access to the world stage non-state actors of international relations diplomacy objectives set its active involvement in the process of creating a new world order. At the same time power solve international problems are increasingly ineffective and dangerous. In these circumstances, it is multilateral diplomacy is an effective mechanism for settling international conflicts and crisis situations.

Keywords: people, politics, dialogue, tolerance, globalization, international relations, multilateral diplomacy.

Grigor O. A., кандидат наук по государственному управлению, доцент, докторант, Национальный педагогический университет им. М. П. Драгоманова (Киев, Украина), gileya.org.ua@gmail.com

Многосторонняя дипломатия как фактор урегулирования международных конфликтов и кризисных ситуаций

Современные международные отношения переживают глубокие трансформации, поэтому тесно связана с ними дипломатия также испытывает глубоких изменений. Ее функции, которые ранее были фактически прерогативой внешнеполитических ведомств и осуществлялись преимущественно посольствами, сейчас реализуются через многочисленные государственные и негосударственные каналы. Итак, связанная с процессами глобализации перестройка международных отношений, выход на мировую арену негосударственных участников международных отношений ставят перед дипломатией задачу ее активного вовлечения в процесс создания нового мирового порядка. Одновременно силовые решения международных проблем оказываются все более неэффективными и опасными. В этих условиях именно многосторонняя дипломатия является эффективным механизмом урегулирования международных конфликтов и кризисных ситуаций.

Ключевые слова: человек, политика, диалог, толерантность, глобализация, международные отношения, многосторонняя дипломатия.

УДК 303.01:323

Конах В. К.,

кандидат політичних наук, докторант,
Національний інститут стратегічних досліджень
(Україна, Київ), konakh_v@ukr.net

СУТНІСТЬ, ГОЛОВНІ ПІДХОДИ ТА ПРИНЦИПИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКОМ МІДІА-ПРОСТОРУ: НАУКОВЕ ОСМИСЛЕННЯ ПРОБЛЕМИ

Здійснено аналіз наявних підходів до державного регулювання медіа-простором, з'ясовано, що серед них можна виділити наступні: авторитарний, тоталітарний, лібертаріанський, соціально-відповідальний, а також періоду розвитку та демократичної участі. З огляду на те, хто здійснює право власності, управління, фінансування та регулювання діяльності мас-медіа можна виділити три основні регулюючі форми: державу, громадську та комерційну. Визначено, що європейським демократичним державам притаманні спільні засади та принципи щодо регулювання медіа-простору: свободи та незалежності мас-медіа, балансу вільного доступу до інформації та захисту приватності, плюралізму та різноманіття мас-медіа, заборони цензури, прозорості власності на мас-медіа тощо.

Ключові слова: державне регулювання медіа-простору, засади та принципи регулювання медіа-простору, мас-медіа демократичної участі, свобода та незалежність мас-медіа, баланс вільного доступу до інформації, плюралізм та різноманіття мас-медіа.

Як слушно зауважує в своїй роботі «Реальність мас-медіа» Ніклас Луман: «Те, що ми знаємо про наше суспільство і навіть про світ, в якому живемо, ми знаємо завдяки мас-медіа. Це твердження справедливе не тільки по відношенню до нашого знання про суспільство й історію, а й щодо пізнання природи» [1]. Проте, дедалі частіше мас-медіа виконують не лише інформаційно-півнавальну функцію, вони перетворюються в самостійні